

OBSAZENÍ

Z OHLASŮ

DIVADELNÍ SOUBOR SDRUŽENÉHO ZÁVODNÍHO KLUBU ROH NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ

OSOBY

... „inscenace zaujme vážným podtextem i veselým, ironickým humorem. Jeho nositeli jsou představitelé postav obou důstojníků, kteří se navzájem zajali a „drží se v šachu“. Ovšem divadelní význam obou těchto postav je nejen v jejich výkladu, ale především v umění syntetického herectví. Další dvojice — obě ženy, které přes množství vtipných peripetií příběhu musejí mít nakonec pravdu — organicky podporují mužské herecké výkony a společně s jejich nositeli vytvářejí představení sice veselé a zábavné, nicméně však v podtextu hluboce vážné, vypovídající nezvyklými prostředky o kontrastech světa, v němž konec konců žijeme i my...“

(Z hodnocení okresní poroty)

„O nastudování této hry (Miroslav Horníček: Dva muži v šachu) je možné říci, že v dosaženém tvaru novoměstský kolektiv zhodnotil dlouholeté herecké, dramaturgické tvůrčí zkušenosti. Po dlouhé době se tu objevuje představení, o němž je možné napovědět, že představuje promyšlené pojetí divadelní práce vybavené nevšední působivostí, čistotou a jednotností stylu, stejně jako pevně postavenou základnou režijní a herecké práce.“

(Nový čas č. 53, 3. 7. 1981)

Divadelní soubor SZK ROH Nové Město nad Metují. Program k inscenaci hry Miroslava Horníčka Dva muži v šachu. Redakce, text programu a grafická úprava: Milan Marek. Vytiskly: Východočeské tiskárny, provoz 13 Hronov. Autor snímku: Ladislav Hartman. Náklad: 1000 ks. Neprodejný tisk.

MIROSLAV HORNÍČEK

DVA MUŽI V ŠACHU

KOMEDIE O DVOU DĚJSTVÍCH

BIANCA
GIULIETTA

GIACOMO CAMPO FORTE
DE LA SIGNORIA

MARCELLO DELLA TORRE
DE BUON FRATELLI

POUTNÍK

PREMIÉRA 24. ČERVNA 1981

MDPM NOVÉ MĚSTO NAD METUJÍ — KRČÍN

MÍLA TEPLÁ
LÍBA TOŠOVSKÁ

PŘEMYSL HARTMAN

KAREL TOŠOVSKÝ

FRANTIŠEK PROSTŘEDNÍK

Namísto velké podívané, bez aparátu historické fresky vytváří Miroslav Horníček ve své hře podivnou a přitom humornou situaci pro dva muže, kteří jsou jako vojáci zcela zbyteční. A přece jsou to vojáci; každý z nich má svou čest, každý z nich hájí své město a vůbec nevadí, že bitva dávno skončila a oba důstojníci se navzájem zajali. Je to směšná, absurdní situace, kterou Miroslav Horníček rozehrává do přečetných komických peripetií, z nichž každá má nesmírně vážný podtext: Leitmotiv nesmyslné války a vynalézání rafinovanějších nástrojů, které neslouží ničemu jinému, než zase válčení — o takovém motivu jakobychem už někde slyšeli. Pravda, hra Dva muži v šachu je především komedií, a to komedií v tom nejvlastnějším slova smyslu, ale v této souvislosti také přesně míří do dnešních časů, byť jsou oba důstojníci z měst jen připomínajících italskou slovesnou tradici, kostýmování historicky.

Druhá linie pronikající všemi situacemi hry je prastará — najdeme ji už u staříckého Aristofana, jinak ji vymezil Shakespeare, po svém se k ní postavil Goldoni a další známí dramatici, včetně Klicpery a Voskovce s Werichem. Taková linie může předznamenávat v divadle jen jedno jediné — odvěkou moudrost žen a věčný konflikt mezi dvěma protikladnými a přitom tak blízkými póly života. Nevšedními prostředky spojil Miroslav Horníček oba významové okruhy své komedie, která by nepochybně mohla být přesněji označena jako komedie ironická. Když se dají do řeči zbraně, trpí tím láska a člověk utvářený k životu, opouští prostor lidskosti. Svěrázně si při řešení podobného námětu počínal Aristofanes - Horníčekovi Dva muži v šachu mají podobný námětový okruh, ale na rozdíl od klasiků otevírají pro úvahu, úsměv i smích úplně jinou krajinu. Krajinu konfliktní a dramatickou, humornou i satirickou v níž žádný „deus ex machina“ nevyřeší odvěky lidský problém — je totiž na lidech samotných, aby si poradili. A oni to dovedou. V tom je obsažen optimismus Horníčkovy komedie, že nedává divákovi důvod ke „smíchu pro smích“, ale strhuje ho úsměvem a smíchem k přemýšlení... A k přemýšlení divák nezbytně nepotřebuje dřevní dekoraci či zalidněné jeviště — stačí málo; náznak vypovídající o proměnlivosti prostředí a především pak neviděné úsilí o takový typ herecké práce, která je náramnou podívanou, aniž by vyžadovala početný kolektiv; přesto působí svěžestí, dynamikou a humorem.

REŽIE: IVANA RICHTEROVÁ, DRAMATURG: MIROSLAV CHMELAR, NÁVRH

SCÉNY: VÁCLAV KELLER, TECHNIKA: LUBOŠ ŠIMŮNEK, LUDVÍK RYBINA,

JAROSLAV ŘÍČAR, ZVUK: PETR RYBINA, ROMAN BUCHTA, KOSTÝMY: DANA

ŠIMŮNKOVÁ, REKVIZITY: MARIE KOZOVÁ,

TEXT SLEDUJE: ELENA POSPÍCHALOVÁ

Častá jsou setkání s Miroslavem Horníčkem — jak by také ne, vždyť jeho komediální herectví je spjato s nejlepšími tradicemi českého divadla a mnozí pamatují na jeho spolupráci s Janem Werichem v poválečném období. A potom, Miroslav Horníček je hercem „par excellence“, jemuž k vytvoření situace stačí malý prostor, v němž se ve všech významech toho slova uplatní hluboce zdůvodněná, logická, a přitom často jemně ironická podoba postavy, příběhu nebo vzpomínky. Takový herec jakoby byl už předurčen k režijní práci a především pak k tvorbě dramatické, v níž se téměř ideálně spojují všechny znaky Horníčkovy hereckého naturelu. A tak vstupují na česká jeviště mnohé komedie, jejichž určujícím rozměrem je spjatost se současností. Je přitom velice zvláštní, že ne pokaždé právě o této současnosti vypovídají postavy oděné do moderních kostýmů a toalet. Autor umí jakémukoli prostředí a kterékoli historické epoše přičarovat vůni dneška, takže divák ani nepozoruje, že se ocitl v období let třicátých (a dokonce i s jakousi nostalgii atmosféry jemnými tahy štětce navozované) anebo v sedmnáctém či osmnáctém století uprostřed komedie v níž si skrze smích hr. dinové vyprávějí o věcech nesmírně vážných, až mrazí. Mrazení v zádech vyvolává estetika divadelních her Miroslava Horníčka, stejně jako jeho díla prozaická. Nepůsobí však vypjatou dramatickou situací, která by byla jako taková autorsky přesně pojmenována, nehrají na divákovy nebo čtenářovy emoce vypjatou tragikou — naopak — jasným, čistým a krásným jazykem vypovídají o poezii světa v němž žil francouzský herec Gérard Philippe (Listy z Provence) a do něhož vstupují i postavičky povedených komediantů předstírajících hru na život (Tri Alberti a slečna Matylda). Divák, posluchač nebo čtenář se s Miroslavem Horníčkem směje, usmívá ale dovede s ním i vzpomínat a zamýšlet se „o něčem“. Odtud pak přichází ono mrazení v zádech, z něhož vnímavý divák vytuší, že lahodící motiv živého strunného nástroje může mít i opačnou, méně laskavou stránku. Nebývá o ní sice řeč a když, tak jenom na okraj, ale přesto se člověku vnucuje, přichází k němu stejně, jako herec vstupuje na scénu aby jednal, aby tvořil.